

da ne pozna, ki pa je vkljub temu zelo važna. Pisatelj pravi, da je Marijin pasijon „eine nicht zu unterschätzende Erscheinung auf dem Gebiete der slowenischen Literaturgeschichte Kärntens, denn es stammt von einem Bauer“. Ta trditev je malenkostna in preozka. Ne dejstvo, da je vse te stvari napisal, prevel in redigiral preprost kmet, daje tem kulturnim spominkom vrednost, ampak v prvi vrsti dejstvo, da niso te stvari (to velja o celem Drabosnjakovem delu!) samo „Volksliteratur Kärntens“, ampak splošno slovenske, nemške, dubrovniške in bizantinske, splošno kulturne. Vse so kulturni dokumenti, vprašanje je le, odkod so k nam prišli. Če pa hočemo to dognati, ne smemo začeti v Bizancu, ampak doma; od tu nam bo najlažje zasledovati te zanimive poti. V to metodično napako je zašel Grafenauer, ko je pisal v ČZN IV. o Kolomonovem žegnu, ista metoda se kaže tudi pri Kotniku. Nobenemu pa tega ne smemo šteti za zlo, saj so te stvari pri nas malo znane, kaj šele raziskane. Kmeta moramo poudarjati pri Drabosnjaku le zato, ker je vse to delo dejanska reakcija na neplodnost in abstraktno igračkanje duhovne literature „katoliške“ dobe. Važno pa je njegovo delo zato, ker tvori z Nagličem, Andreášem in drugimi, ki jim danes še ne vemo imena, važne in pomembne stopnje naše narodne kulture v začetku XIX. stoletja. — Da pomaga gospod pisatelj tako pogumno to ledino orati, za to so mu pisci slovenske slovstvene in kulturne zgodovine odkrito hvaležni.

Ciprijan Korošak.

Savremenik, mjesečnik društva hrvatskih književnika, je stopil letos v svoje peto leto. To je nekako slavje za list, ki se je ustvaril kot protest mlajših, postajal leto za letom boljši, dokler ni nazadnje ugnal svojih nekdanjih nasprotnikov, „Matičarjev“, in dosegel popolne zmage v tem, da se je ž njim spojil i „Glas Matice Hrvatske“. To je mladim in podjetnim članom „Društva hrvatskih književnika“ najlepše zadostilo, vsej Hrvaški pa znamenje veselega kulturnega napredka. Zato poročamo o prvi polovici njegovega jubilejnega letnika.

Za lepo slovstvo ima „Savremenik“ kopo sotrudnikov, starih in mladih moči. Vendar list ni pretežno literaren, ne daje same poslastice za literarne sladkosnedeže in one, ki iščejo v berivu samo zabave. Tej svrhi služijo posebne edicije društva hrvaških književnikov. V resnici kaže list — pod urednikom dr. Branimira Wiesnera-Livadića — stremljenje, da bi bil v vseh važnih kulturnih prašanjih vodnik čitateljem. Kar v prvih dveh številkah obravnava Šišić važno državno-pravno prašanje za Hrvate „Pacta conventa“. Gruber piše obširno o stoletnici Napoleonove „Ilirije“, Miholić o rimskih tahigrafskih spomenikih po Hrvaškem, Šiffner priobčuje korespondenco Filipovića in Preradovića Josipi pl. Vančaš. Obširno poroča o novi hrvaški književnosti znani kritik Marjanović, o Lunačku piše Nehajev, Vendar pa ni obzorje „Savremenika“ tako omejeno hrvaško: L. Vojnović priobčuje pisma iz Taineove korespondence, Matoš piše o Nietzscheju, Benešić o Przybyszewskem, Zdenka Marković o Selmi Lagerlöf, Pasarić o Andrejevu, Kosowski o Björnsonu. Pozabljene niso niti tehniške vede, s katerimi se naši beletristični listi ne upajo profanirati: Kučera opisuje nova čudesa elektrotehnike.

„Savremenik“ je umetniški list in prinaša mnogo in lepih ilustracij. V največjo hvalo mu gre, da svojega ilustrativnega dela ne grabi slepo skupaj, ampak da sta besedilo in slika vedno v zvezi, tako da je vsaka številka zase sklenjena enota. Pred vsem pa je treba omeniti, da je njegova umetnost domača; slike in reprodukcije so hrvaško delo; v tem oziru bi list našim ilustriranim listom lahko bil krasen vzor. Vse umetniško delo „Savremenika“ je enotno in premišljeno. Kar prva številka prinaša Schneiderja priloge za ocenjevanje slik v Stroßmayerjevi galeriji,

z mnogimi, skrbnimi ilustracijami. Sem spada tudi zanimiva razprava Milčino-
vića o ustanovitvi in uredbi muzeja za umetniško obrt v Zagrebu. Posebni številki
imata kipar Meštrović in slikar Rački; da sta bogato opremljeni s slikami in
primernimi članki, to se pri „Savremeniku“ ume samo po sebi. Razen teh imajo v
„Savremeniku“ slike domačini Bužan, Crnčić, Renée Vranyczany i. dr.

Tudi na slovenske stvari se list pridno ozira. Drechsler je obširno ocenil
Murkovo zgodovino starejšega jugoslovanskega slovstva, Koren poroča o slo-
venski dramatik, posebe o „Hlapcih“ in „Grči“, Dobronić ocenjuje tri Adamičeve
skladbe za klavir. Zofka Kveder-Jelovšek je začela priobčevati celo serijo
člankov: „Slovenske knjige i pisci“. V 1. članku (str. 102—104) piše o „Spominih
na Prešerna“, ki jih je napisala Ernestina Jelovšek, Prešernova hči. Članek
govori o mnogočem, o naši kritiki, javni morali, družabnem življenju, tudi o Er-
nestini Jelovškovi, ki jo skuša oceniti kot pisateljico in žensko. Fino je opazila, da
je Ernestina v knjigi, ki obsega 147 strani, napisala o sebi vsega skupaj komaj
za dve strani. — V drugem članku o Cankarjevem „Hlapcu Jerneju“ (str. 182—6)
je na literarni referat spretno prenesla oni široki epski ton, s katerim opisuje v
„Domačem prijatelju“ intimnosti svojega rodbinskega življenja in svojih otrok.
Ocena obsega kake štiri strani; na dveh in pol govori o sebi, na eni pripoveduje
vsebino, o ideji knjige pa ima komaj kakih deset vrst. To treba posebe omeniti,
ker očita na str. 102. slovenskim kritikom „profesorjem“, da napišejo o kaki tiskovni
napaki pol strani, „a o idejnom sadržaju knjige dva retka . . .“ — Davorin Trste-
njak je v svoji oceni Aškerčevih „Pesnitev“ podoben navdušenemu domorodcu, ki
je kje v Vodnikovi dobi kakor kralj Matjaž zaspal, pa se zbudil l. 1910., ko je
izšla Aškerčeva knjiga. Njegov navdušeni panegirik o tej knjigi (lepše baje Slovenci
nimamo!) je jasen dokaz korenitega nepoznanja in zavednega ignoriranja našega
veselega literarnega razvoja — proti tej trditvi ne govori niti dejstvo, da imenuje
Trstenjak v eni sapi Aškerca in Cankarja. (Glej Zvon 1910, str. 306.) Nepri-
merno je, da ponuja svojim čitateljem take anahronizme baš „Savremenik“,
še bolj neprimerno, da take tirade slovenski beletristični list v resni recenziji „Pes-
nitev“ kot potrdilo ponatisne. Zofka Kveder-Jelovškova in Davorin Trstenjak s
svojimi poročili nista ustregla niti Hrvatom niti Slovencem.

Tega poročila ne smemo skleniti, ne da bi opozorili na mnogobrojne drobne
beležke, ki podajajo, dasi precej nepregledno, obilico zanimivosti iz slovanskega
in svetovnega kulturnega življenja. Polje, ki ga tukaj „Savremenik“ obdeluje, je
tako razsežno, da ga na kratko ne moremo primerno oceniti. „Savremenik“ je, to
lahko po pravici rečemo, danes tako lep list, da moramo Hrvate zanj zavidati.

J. A. Glonar.

Dr. Vinko Lozovina: Povijest talijanske knjiženosti. (Konec.) Ker ni
vsak Matičar več italijanskemu jeziku, bi bil moral pisatelj raztolmačiti raz-
lične vrste pesniških oblik in nekatere samo Dalmatincem znane italijanske
izraze. Taki so n. pr. na str. 44 — „sirventese“. — Tako ali „sirmontese“ se ime-
nujejo pesmi porogljive, v službi (servire) kakega gospodarja, n. pr. boga, države
ali društva, franc. serventois. Na str. 47 „tenzone“. Ta beseda znači prepire z be-
sedami (v pesmih) ali pa tudi z orožjem. Na str. 53 „aliteracija s replikacijom“.
Replikacija je večkratno povračanje misli na isti predmet. Na str. 53 (14) rims
cars. — francoski „car“ (lat. quare) pomenja „težavo“ — „rims equivois“ so rime,
ki imajo na koncu besede enake oblike za uho (!), pa so različnega pomena. Na
str. 60. „plazer“ je provensalska oblika za francosko „plaisir“ in italijansko „pia-